

[Knud Lind]

angående de umyndiggjorte, hvor man har en aftaleordning mellem de nordiske lande. Det er også til hr. Bernhard Baunsgaard. Her er også en lille forskel. Umyndiggjorte personer fra Fijioerne osv. kan altså stemme her efter dette lovforslag. Spørgsmålet om gensidighed er heller ikke afklaret. Det fik vi heller ikke noget svar på.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Bare for at det ikke skal være usagt: det er rigtigt, at det teknisk er umuligt at følge med i, om der ind imellem skulle være en enkelt fremmed statsborger bosiddende her i landet, som hjemme er blevet umyndiggjort. Det er rigtigt, at det er teknisk næsten umuligt, men der er alligevel et spring derfra og til at ville gøre det til et problem, et problem for befolkningen og et problem for folketinget, om der skulle findes 2-3-4 stykker her i landet, som ikke er myndige efter deres hjemlands love, men som altså teoretisk kan møde op i et dansk valglokale og lægge en stemme i vægtskålen. Det er da fuldstændig rigtigt, at man har gjort opmærksom på i betænkningen, at der er tekniske problemer, men det er en hæderlig betænkning, der gør opmærksom på både det, der er problemer i, og det, der ikke er problemer i. Men at gøre det til et problem for folketinget og for befolkningen og noget, der skal tale imod forslaget, at vi løber en risiko for, at 3-4 mennesker, som strengt taget ikke burde kunne stemme, måske får en mulighed for at stemme, det synes jeg alligevel er at gå for vidt.

Formanden:

Ja, man har jo ikke bopælspligt på talerstolen. Hr. Knud Lind har ordet for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Knud Lind (FP):

Jeg skal sige til ministeren, at de problemer, jeg har fremhævet, er alle sammen taget ud af den betænkning nr. 903. Det er da rigtigt, at der ikke ville være nogen problemer med, om umyndiggjorte kunne stemme her i Danmark til de kommunale valg, hvis der kun havde været ét parti, nemlig socialdemokratiet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til civilforsvarslov.

(Lovforslag nr. L 101. Fremsat 11/12 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Erik Andersen (S):

Dette lovforslag drejer sig hovedsagelig om det kommunale civilforsvar og det kommunale brandvæsen.

Jeg opfatter lovforslaget som et forsøg på at understrege kommunalbestyrelsens ansvar for det kommunale beredskab såvel i fredstid som under krigsforhold, især i områder, hvor disse foranstaltninger har været anset for venstrehåndsarbejde og måske derfor er for sømte.

Lovforslaget indebærer samtidig en omlægning af finansieringen af visse kommunale civilforsvarsforanstaltninger, og forslaget, som baserer sig på en betænkning fra 1979 om civilforsvar og brandvæsen, hænger sammen med to andre lovforslag, der også er til første behandling i dag, nemlig om en ændring af lov om sygehusvæsenet og af brandloven.

Jeg skal under henvisning til forretningsordenens § 11 undlade at gå i enkeltheder, men jeg har hæftet mig ved, at civilforsvarsstyrelsen er anmodet om at iværksætte planlægning vedrørende bl.a. beredskabet mod kemiske kampmidler, varslingsystemer og beskyttelsesrum. Jeg har også med tilfredshed bemærket, at civilforsvarsloven nu tilføres de nye bestemmelser for civilbefolkningens sikkerhed under væbnede konflikter, som i 1977

[Erik Andersen]

er vedtaget i tillægsprotokoller til Genèvekonventionerne.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige ministeren støtte og velvillig udvalgsbehandling af lovforslaget.

Sønderby (V):

Det foreliggende lovforslag afløser en lov fra 1949. Venstre er indforstået med, at der trænges til en regulering i lovteksten, ikke mindst fordi der er sket så meget i den kommunale sektor, siden loven blev vedtaget, og vi er tilfredse med mange af de ændringer, ministeren har foreslået.

De redegørelser, der findes i det memorandum om civilforsvaret, som daværende indenrigsminister Enggaard tog initiativ til at få udarbejdet, må tages med i de vurderinger – og det har ministeren også gjort – der lægges til grund for de drøftelser, der nu skal foregå i udvalgsarbejdet.

Venstre lægger afgørende vægt på, at de mange ønsker om forbedringer, der er peget på, vurderes positivt, således at vi i lyset af den tekniske udvikling, kommunestrukturen og planlagte øvelser og de situationer, hvor der siden lovens ikrafttræden har været brug for civilforsvaret, får en lov om civilforsvar, som vi kan få til at fungere i fredstid, i katastrofesituationer og i krigstid på tilfredsstillende måde.

Jeg har også lyst til at gøre et par bemærkninger om hele civilforsvaret. Budgettet er fra 1965 til 1980 udhulet med ca. 50 pct., og det er derfor afgørende at fastholde en langsigtet planlægning. Civilforsvaret er en organisation med et humanitært sigte, hvis opgave er at beskytte befolkningen i krig og i katastrofer, men derudover udgør civilforsvaret sammen med de civile organisationer et væsentligt led i det samlede forsvarsberedskab – det, vi kalder totalforsvaret.

Det er vigtigt, at befolkningen har tillid til de foranstaltninger, civilforsvaret kan sætte i gang for at beskytte den enkelte familie og hjemmet, samtidig med at det også er af betydning for forsvaret, f.eks. ved evakuering og flygtningebevægelser. I en periode, hvor det kniber med at få fastlagt rammer for forsvaret, når det nuværende forsvarsforlig udløber den 1. april 1981, skal vi passe på ikke at vanskeliggøre vilkårene for totalforsvaret.

Ud over fredstidsopgaver med skov- og hedebrande bliver der i vort komplicerede samfund flere opgaver i forbindelse med miljøforurening, olieforurening og uheld med farlige stoffer, og i den forbindelse, ved disse fredstidsopgaver, foreslår ministeren, at ministeren kan bestemme, at civilforsvarets personel, der har pligt til at medvirke i ethvert civilberedskab, også skal forrette tjeneste i udlandet. Det kan vi tiltræde. Det forudsætter, som ministeren siger, at det bliver gensidigt.

Venstre kan tilslutte sig ministerens forslag om de enkelte kommuners ansvar og indflydelse på kommunens civilforsvar. Vi kan også tilslutte os, at kommunens ansvar for civilforsvaret markeres ved en omlægning af nogle statsrefusioner til generelle tilskud. Det hænger sammen med kommunalreformen og den udvikling, der er sket siden 1970 i retning af at give kommunerne mere selvbestemmelse. Vi vil gerne i den forbindelse sige, at kommuner, hvor der er øget behov for beredskab, må tilgodese dette.

At kommunen skal nedsætte en beredskabs- eller civilforsvarskommission, kan vi også acceptere. Vi er tilfredse med sammensætningen. Vi mener dog, at et af de frivillige medlemmer eventuelt skal komme fra de kvindelige korps. Vi vil gerne spørge, om ikke denne kommissions medlemmer skal have vederlag på lige fod med de øvrige medlemmer af kommunale udvalg.

Vi er også tilfredse med den kommunale civilforsvarsvedtægt, der er nævnt i § 21.

Eftersom krigen i Afghanistan har vist, at der anvendes kemiske kampstoffer, kan det være nyttigt at iværksætte en undersøgelse og et planlægningsarbejde på det område samt vedrørende politiets civilforsvarsopgaver og sirenemateriel. Ministeren siger, at det kan gøres inden for de bestående bevillinger. Jeg ved ikke, om der er økonomisk basis for dette, men med de nedskæringer, der er foretaget – jævnfør det, jeg tidligere har sagt – må ministeren være varsom med at tære yderligere på det nuværende budget. Det kan imidlertid være nødvendigt med en sådan undersøgelse.

Hele spørgsmålet om ekspropriation og straffebestemmelser i §§ 5 og 6 kan vi se på i udvalget.

Om hele lovforslaget vil jeg mene, at der nok er kommet lidt for mange bemyndigelser

[Sønderby]

til ministeren i det, men det må vi kigge på i udvalget. Med disse bemærkninger vil jeg give venstres tilslutning til et positivt udvalgsarbejde.

Gerda Møller (KF):

Civilforsvaret og det civile beredskab har ikke indtaget nogen fremtrædende plads, om overhovedet nogen, i den debat, der har fundet sted gennem det sidste års tid, om det militære forsvar. Det kan man nok undre sig over på baggrund af den teknologiske udvikling, der har fundet sted, og som inddrager befolkningen mere i en krigssituation end hidtil.

Der har heller ikke været foretaget en samlet vurdering af civilforsvaret siden 1949, hvor de nuværende rammer og styrkemålet blev fastlagt. Derfor vil jeg gerne have lov til her fra talerstolen at rette en tak til civilforsvarsstyrelsen for de to memoranda om civilforsvaret og det civile beredskab i 1980'erne, som vi har fået i oktober måned. I de to memoranda gøres der status, der vurderes og der konkluderes om alle forhold vedrørende civilbefolkningens beskyttelse, og konklusionen er, at hvad vi har, fungerer effektivt. Det eksisterende udstyr og materiel er i orden, mandskabet er veluddannet, men der er rigtignok også mangler, som må og skal afhjælpes efter det konservative folkepartis mening, lige så vel som der må sættes nye aktiviteter i gang.

Når der er disse mangler, skyldes det først og fremmest de drastiske nedskæringer, som civilforsvaret har været udsat for de sidste 15 år, men også, at planlægningen på hele området ikke har været genstand for ret megen interesse, hverken fra regeringens eller fra folketingets side.

Af de bemærkninger, som ministeren ledsager lovforslaget med, fremgår det heldigvis, at ministeren nu – det er vel på baggrund af de to memoranda – omgående vil iværksætte et undersøgelses- og planlægningsarbejde på fem af de områder, hvor der er brug for en øget indsats: beredskabet mod kemiske kampvåben, politiets civilforsvarsopgaver, det kommunale civilforsvar, sirenemateriel til varsling og beskyttelsesrummene. Det er vi tilfredse med i den konservative gruppe.

Det grundlæggende i civilforsvarets virksomhed er at forebygge faren. Hvis der kan

ventes luftangreb, radioaktivt nedfald eller andre krigshandlinger på dansk område, er det civilforsvaret, der varsler over for befolkningen, som så må søge dækning i offentlige eller private beskyttelsesrum.

Det civile beredskab er med til at opretholde regeringens funktioner, den statslige og kommunale forvaltning, opretholdelsen af ro og orden, sikring af forsyninger af enhver art og transport og kommunikation i krise- og krigssituationer, og derfor har befolkningen krav på, at disse ting er i orden.

Dernæst vil jeg gerne vende mig til selve lovforslaget. Vi er tilfredse med, at det nu er lovfæstet, at civilforsvaret har både fredsmæssige og krigsmæssige opgaver. Det er altså ikke mere ministeren, der skal bestemme omfanget af civilforsvarets bistand i fredstid. Helt tilbage til 1964, da Valby gasværk sprang i luften, og videre frem har civilforsvaret gjort et kæmpearbejde, en stor indsats ved snestorme, brandbekæmpelse, strandrensninger, eftersøgning af forsvundne osv.

Vi finder det også rigtigt, at civilforsvaret nu klart placeres som en kommunal opgave på lige fod med alle andre kommunale opgaver, og at det nu overalt er kommunalbestyrelserne, som har ansvaret for det kommunale civilforsvar, med de rettigheder og de pligter, der følger heraf. Jeg tænker også her på det økonomiske ansvar, der nu påhviler kommunerne som følge af, at de hidtidige statsrefusioner på nogle områder omlægges til tilskud efter objektive kriterier.

Det betyder også, at den civilforsvarskommission, som indenrigsministeren kan bestemme at en kommunalbestyrelse skal nedsætte, skal varetage ledelsen af civilforsvaret på kommunalbestyrelsens vegne, og selv om der ikke mere skal eksistere et civilforsvarsområde, forudsættes det i lovforslaget, at kommunalbestyrelserne i disse hidtidige områder fortsat nedsætter civilforsvarskommissioner. Vi er tilfredse med, at kommissionerne bevares, og at kommunalbestyrelsen får adgang til at sammenlægge civilforsvarskommissionen og brandkommissionen til en beredskabskommission. Det vil give den bedste sikring af forbindelserne til politiet og især for civilforsvarets vedkommende også til de frivillige organisationer.

Vi er også tilfredse med, at der lægges øget vægt på den kommunale civilforsvars-

[Gerda Møller]

planlægning, idet det nu pålægges kommunalbestyrelserne at vedtage en civilforsvarsvedtægt, at udarbejde en civilforsvarsplan, en beredskabsplan for indsats af det bestående mandskab og materiel og en udbygningsplan for det, for udbygningstakten i det samlede kommunale civilforsvar. Det betyder, at nu må såvel stat som kommune prioritere planlægningen meget højt. Det har man ikke været forvænt med indtil nu.

Jeg kan ikke nå at sige mere i denne omgang, men jeg mener også, jeg har sagt tilstrækkeligt til, at man er klar over, at det konservative folkeparti er velvilligt indstillet over for det lovforslag, der nu ligger på bordet.

Ernst Schmidt (FP):

Da fremskridtspartiets ordfører, som tillige er formand for udvalget angående det civile beredskab, ikke kan være til stede, skal jeg, som dog også har nogen føling med civilforsvaret, idet jeg tidligere har været indkaldt til civilforsvaret – dengang hed det CBU, men lad det være – fremføre partiets synspunkter over for det forslag, der ligger her.

Generelt er det godt, at der nu fremsættes et revideret – og man kan måske sige ajourført – lovforslag på dette område, da civilforsvaret er af stor betydning for civilbefolkningen, den dag ulykker indtræder, af hvad art de end måtte være. Der er jo meget, der allerede nu fungerer tilfredsstillende, men jeg vil da nok sige, at der er meget, der kan gøres bedre, der er meget, der kan rationaliseres. Der er en hel del bureaukrati, der nok kan undgås.

Der er overhovedet ikke noget med i forslaget om den redningsaktivitet, der kan være inden for de private korps, ikke så vidt jeg kan se. I alle tilfælde er der ikke inddraget så meget, som jeg synes kunne være ønskeligt. Jeg mener, at en brand er en brand, og så er det ganske urimeligt, at der er flere organisationer, der skal findes, for at man kan slukke selv samme brand.

Det er næsten det samme som det problem, vi har i disse dage med hensyn til vejret. Der er flere, der beskæftiger sig med det samme vejr. Det ville være bedre, hvis der kun var én enhed, der kunne sørge for, at vi fik noget godt vejr. Det var et sidespring.

Fremskridtspartiet hilser med stor glæde bestemmelserne om, at civilforsvaret også kan indsættes ved fredsmæssige ulykker, brande, også skov- og hedebrande og den slags. Jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at fremskridtspartiet allerede i 1974 fremsatte forslag om netop dette, fordi der kunne være en vis form for slagsmål mellem de forskellige korps og civilforsvaret, kommunale brandkorps og redningskorps. Det er der heldigvis sket en stor ændring i nu, så det ikke mere er praksis, men jeg har selv rent personligt oplevet at måtte vente på at få lov til at slukke en brand. Det var i hvert fald utilfredsstillende.

Fremskridtspartiet ser også noget positivt i, at kommunerne kan sammenlægge deres civilforsvars- og brandkommission til én kommission, nemlig en beredskabskommission.

Der er som sagt detaljer at diskutere i udvalget, men jeg kan tilsige fremskridtspartiets saglige og aktive medvirken i udvalgsarbejdet.

Hanne Engberg (SF):

Dette lovforslag om civilforsvaret, der skal erstatte loven om civilforsvar fra 1949, vil socialistisk folkeparti nu som ved tidligere lovforslag om samme emne stemme imod af principielle grunde.

Lovforslaget betyder som sagt heroppefra en ændring i forholdet mellem statens og kommunernes styring af civilforsvaret og betaling til det og ændringer i forholdet mellem kommunalbestyrelser og brandkommissioner. Disse ting kan sikkert være udmærkede, men de ændrer ikke civilforsvarets grundlæggende karakter og dets sammenhæng med det militære forsvar. Civilforsvaret skal ikke alene tage sig af katastrofer i fredstid, men også arbejde i nær tilknytning til militæret i krigstid. Det betyder, at civilforsvaret indgår i den militære planlægning, at civilforsvaret kan deltage i NATO-øvelser, at civilforsvaret er et hjælpekorps til militæret, og at civilforsvaret er opbygget militært med hensyn til uniformering, disciplin og straffe.

Socialistisk folkeparti kan selvfølgelig også gå ind for et beredskab, der skal tage sig af katastrofer i fredstid. Vi så gerne et sådant udvidet, har tidligere stillet forslag om et sådant katastrofeværn og vil gøre det igen.

[Hanne Engberg]

Men vi ønsker det ikke koblet sammen med militæret. Vi tror ikke, at et civilforsvar i krigstid vil kunne frelse liv; det er en illusion at tro det, når atomkrig i Danmark er en mulighed, der ikke kan adskilles fra muligheden for konventionel krig. At sikre mennesker fra en atomkrig hvede kan kun en anden sikkerhedspolitik gøre. At civilforsvarets redegørelse beskriver, hvordan civilforsvaret ikke engang er i stand til at løse opgaverne i en konventionel krig à la den anden verdenskrig, gør jo ikke tilstandene bedre. Men vigtigt er det dog, at man ikke kan beskytte sig i en atomkrig, og det skjuler et civilforsvar af den art, vi har.

Vi ønsker som sagt ikke et civilforsvar i tæt tilknytning til militæret. Det giver hemmelige aftaler, som befolkningen ikke kender noget til, og det er ikke betryggende, ikke alene ved udsigterne til krig, men også i fredstid.

I sin fremsættelsestale til lovforslaget nævner indenrigsministeren civilforsvarets opgaver i forbindelse med, som det hedder, nukleare ulykker, altså atomulykker, på bl. a. Barsebäck og atomforsøgsanlægget på Risø. Hvilke er disse opgaver? Hvilke sikringsplaner eksisterer?

Socialistisk folkeparti vil altså stemme imod dette lovforslag, men det betyder ikke, at vi ikke ønsker et katastrofeberedskab i fredstid, og det betyder heller ikke, at vi ikke er opmærksomme på den sikkerhedspolitiske udvikling, hvor risikoen for krig i vor del af verden ikke er blevet formindsket de sidste år – tværtimod. Men den risiko og en krig følger mindsker man ikke med dette forslags gennemførelse.

Dræbye (RV):

I sin fremsættelsestale beskæftiger indenrigsministeren sig med de to memoranda om henholdsvis det civile beredskab og civilforsvaret i 1980'erne, som civilforsvarsstyrelsen offentliggjorde sidste sommer. Vi finder disse redegørelser væsentlige, men vil samtidig understrege, at det ikke er tilstrækkeligt alene at analysere og overveje civilforsvar og civilberedskab for sig og det militære forsvar i anden sammenhæng. Både i fredstid, i krigstid og under krig eksisterer der et komplekst sæt af trusler imod befolkningens tryghed og øvrige fundamentale behov. Der er derfor et

behov for at vurdere disse trusler under ét med det formål at søge sikret et samlet samfundsmæssigt beredskab imod dem, et beredskab, der stærkest muligt prioriterer befolkningens tryghed og sikkerhed.

Vi har foreslået, at denne vurdering skulle ske i en totalforsvarskommission, og mener, at der med baggrund i de to betænkninger er god grund til at gentage dette ønske. Vi har naturligvis bemærket, at indenrigsministeren i fremsættelsestalen også bebuder et planlægnings- og undersøgelsesarbejde på 5 konkrete områder, deriblandt et meget vigtigt, nemlig kemiske kampstoffer. Et sådant undersøgelsesarbejde er efter vores opfattelse velegnet som optakt til et arbejde i en totalforsvarskommission, men som isoleret initiativ vil det være utilstrækkeligt.

En væsentlig forudsætning for, at civilforsvaret og det civile beredskab kan fungere, er, at der er en folkelig opslutning bag deres opgaver. Det er en afgørende forudsætning for denne opbakning, at opgaverne for civilforsvaret er fastlagt på en troværdig måde.

Det er vores opfattelse, at en opgavebeskrivelse baseret på et militært trusselsbillede med hovedvægten på et begrænset angreb alene med konventionelle våben er et dårligt udgangspunkt for at skabe en sådan troværdighed. Vi har heller ingen illusioner om, at vi i en totalkrigssituation har større mulighed for at sikre befolkningen. Men med den stærkt stigende sårbarhed for samfundet kan civilforsvar og civilberedskab udgøre en del af vores beredskab mod forskellige trusler. Vi skal selvfølgelig også gøre noget ved sårbarheden i sig selv, men da den ikke kan afskaffes, vil vi både i freds- og i krigstid have forskellige alvorlige trusler, som vi skal se på. Det kan være truslerne om et stop for energiforsyningen udefra, følgerne af en ulykke på et atomkraftværk, følgerne af en katastrofeulykke i den kemiske produktion, følgerne af forskellige slags krigshandlinger uden for vores grænser og endelig selvfølgelig også følgerne af krigshandlinger, som vi involveres i, i det omfang der ikke er tale om nogen totalkrigssituation.

Det er i den forbindelse klart, at indretningen af vores militære forsvar kan få betydning, vi mener endda væsentlig betydning, for løsningen af det skitserede beredskab imod disse trusler. Derfor bør vores militære forsvar, i det omfang vi overhovedet

[Dræbye]

skal have et sådant, ikke fungere på grundlag af en isoleret målsætning, men det bør tværtimod underordnes målsætningen for et totalt forsvar. I en sådan målsætning spiller befolkningens overlevelse og det civile samfunds evne til at sikre grundlæggende livsvilkår for befolkningen en overordentlig vigtig rolle.

Forslaget til ny civilforsvarslov beskæftiger sig i sin tekst og i sine bemærkninger kun i meget begrænset omfang med disse grundlæggende problemer. Også derfor kan denne lovgivning ikke betragtes som nogen slutten. Vi er dog enige med ministeren om, at der under alle omstændigheder ikke bør ske begrænsninger af de økonomiske midler til civilforsvaret, mens disse overvejelser pågår, men at der måske snarere bør være tale om stigninger. En fastlæggelse af de økonomiske behov længere ud i fremtiden er dog kun mulig, når det foreslåede undersøgelsesarbejde er gennemført, og er desuden afhængig af en opgavefordeling mellem militært og civilt forsvar.

I den forbindelse skal jeg fastslå, at vi finder det uacceptabelt, at den gældende samarbejdsaftale mellem militæret og civilforsvaret ikke indeholder en rimelig opgavefordeling, men underordner det civile forsvar det militære. Det er en prioritering, der også er i strid med målsætningen i den lovgivning, vi behandler i dag.

Vi mener generelt, at lovforslagets bestemmelser om administrativ struktur og opgavefordeling inden for civilforsvaret imellem staten og kommunerne kan danne grundlag for en udvalgsbehandling af disse ting, men vi har ved denne første behandling villet pege på, at der er et bredere sæt af problemer, som hører med i sammenhængen.

Erhard Jakobsen (CD):

Af grundtonen i de to foregående taleres indlæg har jeg fået den opfattelse, at de beklager, at vi ikke ved dette forslag kan afskaffe krigen, og det vil jeg gerne deltage i beklagelsen af. Det overrasker mig ikke, men jeg beklager det gerne for ikke at blive anset for at være krigstilhænger el. lign.

Ellers vil jeg gerne på linje med fru Gerda Møller benytte også denne anledning, som jeg synes, folketingsmedlemmer bør benytte enhver anledning til det, til at udtale anerkendelse af det arbejde, civilforsvaret udfø-

rer. Vi, der har haft den glæde at være på nærmere hold af det, har været, jeg tør ligefrem sige betaget af den ånd, hvormed disse mennesker under meget vanskelige vilkår går ind i arbejdet. Det gælder ikke mindst den frivillige side af sagen, og den vil jeg i øvrigt bede om at man ikke i nogen overvejelser glemmer; ja, de kan sidestilles med hjemmenværnet. Der er vel få områder, hvor det i den grad er lykkedes at få folk i alle samfundstillinger til at sætte tid og penge og offervilje af til at gå ind i det. Det har lige fra starten været en meget vigtig ting, og jeg håber, at man i de overvejelser, man vil gøre sig om strukturen, ikke glemmer at få den side af sagen med. Men altså først skal der fra folketingets side lyde en anerkendelse af det arbejde, der er udført under vanskelige forhold.

Dernæst vil jeg også ud fra de erfaringer, jeg har fra dette arbejde, glæde mig over, at man nu sætter meget ind på at fremhæve fredstidsopgaverne. Det så jeg selv som en opgave i sin tid at pege på, fordi det er så nærliggende, og fordi befolkningen begynder at forstå mere af det. I og med, at man kan forstå nødvendigheden af, at der ved en stor og omfattende brand eller en anden katastrofe må være nogle, der tager sig af det, forbedrer man også forståelsen for, at der kan opstå endnu værre situationer, hvor der er brug for noget sådant.

Dermed er vi jo inde på det, sagen drejer sig om, og det er penge. Jeg har med glæde noteret, at partier, der normalt taler om at spare, mener, der er brugt for få penge, og at der bør bruges flere. I mit parti er vi ikke lige så store sparehelte, men vi deltager gerne i en konstatering af, at man vist godt kan spare sig kommissioner og al den slags ting i den forbindelse. Der skal selvfølgelig nogle overvejelser til, men det er hverken en total- eller nogen anden kommission, der skal til her, det er penge, der skal til. Nu skal jeg jo ikke deltage i udvalgsarbejdet, men jeg håber, at man i hvert fald kan holde sig fuldstændig klart, at en omlægning fra statslig til lokal regie ikke på nogen måde kommer til at skade de økonomiske ressourcer, der bliver stillet til rådighed. I hvert fald må man sikre sig, at statskassen, som det jo sker i andre ordninger, i givet fald kan rykke ud og kan støtte dér, hvor der ikke måtte være nok

[Erhard Jakobsen]

til at fortsætte ikke blot det, der nu laves, men også ad de linjer, man i øvrigt vil.

Jeg vil gerne understrege, at vi ser dette lovforslag som et forsøg fra folketingets side på at sige: vi vil ikke finde os i, at nogen kan pege fingre ad civilforsvaret, og jeg vil gerne understrege, at vi tager denne opgave alvorligt. Det gør vi ved det arbejde, udvalget skal tage sig af, og det gør vi ved de pengemidler, vi viser at man gradvis vil stille til rådighed for dette arbejde.

Steffensen (KrF):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Poul H. Møller, ikke kan være her i dag, skal jeg på kristeligt folkepartis vegne fremføre følgende synspunkter.

Det foreliggende lovforslag, som vel rettelig burde være et ændringsforslag til den bestående lov om civilforsvar, betyder en strukturændring af hele området. Som det fremgår af bemærkningerne, skyldes disse ændringer bl. a. kommunalreformen fra 1970, der nu bevirker, at kommunerne med den større selvstændighed, de har fået, også kan og skal påtage sig større medansvar for civilbeskyttelsen. Det bliver således fremtidig kommunalbestyrelsernes ansvar at have et civilt forsvarsberedskab, der i en krigssituation vil kunne beskytte borgerne bedst muligt. Man kan herunder finde det hensigtsmæssigt med en samordning mellem det kommunale brandvæsen og det kommunale civilforsvar, sådan som det er omtalt i lovforslag nr. L 105. Endvidere forudsættes en ændring af lov om sygehusvæsenet med hensyn til sygehusberedskab som omtalt i lovforslag nr. L 102.

I øvrigt er forslaget en tilpasning og en ajourføring af loven i forhold til de ændringer, der er sket i vort samfund i de senere år.

I lighed med indenrigsministeren vil vi berøre det memorandum om civilforsvaret i 1980'erne, som civilforsvarsstyrelsen har udsendt i juni 1980, og hvori der påpeges en del alvorlige mangler. Det er f. eks. ganske klart, at vi står helt uforberede over for et angreb med kemiske våben, og at det på en del andre områder vil være nødvendigt med omgående forbedringer. I det omtalte memorandum er opstillet henholdsvis en 5-årig og en 8-årig plan for udbygning og forbedring af civilforsvaret.

Men indenrigsministeren oplyser i sine bemærkninger, at regeringen nu har besluttet, at der omgående skal iværksættes et undersøgelses- og planlægningsarbejde på områder, hvor det er utvivlsomt, at der er brug for en øget indsats. Disse undersøgelser forventes at ville strække sig over 1-2 år, og virkningen heraf kan formodentlig først påvises om 3-4 år.

Det er en meget farlig sorgløshed, man her lægger for dagen. Det må vække utryghed i befolkningen at vide, at man mangler beskyttelsesrum til næsten 2 mill. indbyggere, og at en meget stor del af de eksisterende beskyttelsesrum ikke er i orden og som nævnt ikke vil kunne yde beskyttelse mod kemiske kampstoffer. For slet ikke at tale om forsømmelserne inden for det militære forsvar, som jo i høj grad hænger sammen med civilforsvarsområdet.

I øvrigt skal vi ikke gå ind i nærmere detaljer nu, men dette forslag synes at lægge op til en fornuftig decentralisering af hele civilforsvarsområdet. Det er glædeligt, at civilforsvaret ved brandkatastrofer o. lign. har vist sig at være et særdeles nyttigt og effektivt hjælpemiddel. Vi er derimod ikke så glade for ophævelsen af den nugældende § 5, stk. 3, der synes at bekræfte bemærkningerne i memorandummet om det civile beredskab i 1980'erne om en dalende politisk interesse for dette område. Der bliver nok en del at drøfte om disse og andre sager i udvalget, og vi tilsiger et positivt udvalgsarbejde.

Lis Starcke (DR):

Man må anerkende det grundige forarbejde, der er gået forud for fremsættelsen af dette lovforslag om civilforsvaret, og jeg vil gerne deltage i hr. Erhard Jakobsens glæde over hele den ånd, der er inden for civilforsvaret, og hele det frivillige arbejde, der gøres.

Jeg synes, det var meget vigtigt, at vi fik både en redegørelse for civilforsvarets nuværende situation og også et fremtidssyn, et memorandum om civilforsvaret i 1980'erne, fordi vi er nødt til at se fremad, vi er nødt til at se på, at ting har ændret sig. Det er der i allerhøjeste grad grund til at se på; når den nugældende lov for civilforsvaret er fra 1949, synes det uhyre rimeligt, at regeringen har ønsket en omhyggelig vurdering både af mål-

[Lis Starcke]

sætningen og af funktionen for at se, om det var tidssvarende, for at se, om det var det, som kunne gælde i 1980'erne. Der er unægtelig sket meget i den tid, der er gået, både efter kommunalreformen og på grund af den rivende tekniske udvikling.

Jeg finder det betryggende for befolkningen, at regeringen har besluttet, at der omgående skal iværksættes et undersøgelses- og planlægningsarbejde på de områder, hvor der er brug for en øget indsats, og at man derfor har anmodet civilforsvarsstyrelsen om at påbegynde et planlægningsarbejde vedrørende beredskabet imod kemiske kampstoffer, vedrørende politiets civilforsvarsopgaver, angående det kommunale civilforsvar, vedrørende beskyttelsesrum og vedrørende sirenemateriel. Alt det trænger man til at se på for at få det til at virke tidssvarende.

Dér må vi altså kontaktere det sørgelige, at man har været nødt til økonomisk at beskære budgettet for civilforsvaret, og vi hørte jo fra en tidligere taler, at der var tale om en ganske betydelig nedskæring. Derfor er jeg også glad for, at indenrigsministeren siger, at det er ganske afgørende, at civilforsvaret opretholdes på dets nuværende niveau med syv kaserner med tilhørende udrykningsvagt og med en mandskabsstyrke, der ikke begrænses yderligere efter den reduktion, der skete i 1979 med de 20 mill. kr. Det er meget, meget vigtigt, at vi bevarer det på i hvert fald det stadi, det har nu, og muligvis kan der også ske ting, som må bevirke, at der må sættes mere af til civilforsvaret.

Hvad selve det foreliggende lovforslag angår, er vi i retsforbundet meget tilfreds med, at der lægges et større ansvar ud til kommunerne. Vi vil gerne have decentralisering, vi vil gerne have, at det overlades til kommunerne selv at bedømme både planlægningen og organisationen, men selvfølgelig lovfæstes det, at begge dele skal finde sted, fordi man må sikre sig det for helhedens skyld.

Det er vigtigt, at det pointeres, at kommunens civilforsvar hører under kommunalbestyrelsen, uanset om den har en civilforsvarskommission eller ej. Det er rimeligt, at grundtrækkene i civilforsvarets organisation og opgaver i øvrigt i alt væsentligt er uændrede, fordi civilforsvaret har vist, at det også i fredstid har magtet en væsentlig indsats i katastrofesituationer.

Ifølge lovforslaget har staten alene kompetence i forhold til kommunalbestyrelserne, men samtidig opfordres civilforsvarsstyrelsen alligevel til at komme med råd og vejledning til kommunerne. Så er det altså op til kommunerne at tage de råd, der er gode, og bringe dem til udførelse.

Forudsætningen for, at korpset kan varetage både sine fredsmæssige og prismæssige funktioner, er, som jeg sagde, at det ikke yderligere forringes. Jeg synes, det har været beundringsværdigt, at man til trods for beskæringerne har kunnet omorganisere og alligevel have en god funktion.

For det kommunale civilforsvars vedkommende giver forslaget adgang til at sammenlægge brand- og civilforsvarskommissionen til en beredskabskommission, og jeg er glad for, at det er noget, kommunerne kan bestemme, sådan at det kommer til at passe til den enkelte kommune; de er som bekendt ret forskellige indrettet.

Jeg skal slutte med at sige, at der bør være en mere fleksibel ordning for den enkelte kommunes civilforsvarsopgaver; det er lovfæstet, at der skal udfærdiges en civilforsvarsvedtægt, og at der skal foregå en planlægning på civilforsvarsområdet.

Min taletid er desværre udløbet; jeg må muligvis komme igen.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne gøre først tre korte bemærkninger og derefter en afsluttende, lidt længere. Men inden jeg går over til de korte bemærkninger, vil jeg gerne sige tak for den altovervejende positive modtagelse, lovforslaget har fået, idet jeg kan tilføje, at jeg er enig i de anerkendende ord, der er faldet om civilforsvaret og civilforsvarets indsats fra flere ordføreres side.

Den første af de korte bemærkninger er til fru Hanne Engberg, som siger, at det er en illusion at tro, at civilforsvaret kan redde liv. Ja, hvis man dermed mener, at et civilforsvar kan redde ethvert menneskeliv, der er truet i en krigssituation eller i en fredstids katastrofesituation, er det rigtigt, men det foregiver hverken regeringen eller de partier i folkettingen, der vil stemme for lovforslaget eller civilforsvaret. Det, man mener, er, at et godt civilforsvar kan redde mange menneskeliv, som ellers ville gå tabt i en katastrofesituati-

[Indenrigsministeren]

on af den ene eller anden art, men der er ingen, der foregøgler nogen, at civilforsvaret kan redde ethvert liv.

Derfor kan vi ikke af hensyn til civilbefolkningen se væk fra, at det er nødvendigt at have et civilforsvar, der også virker i en krigssituation. Det kan ikke nytte noget at stikke hovedet i busken og lade, som om den danske befolkning er godt stillet, hvis vi lader være med at have nogen som helst form for bevæbning i Danmark og har et fredstidsberedskab på det civile område. Det er ansvarsløst, vil jeg gerne sige, at indtage den holdning.

Vi er ikke alene bestemmende med hensyn til, om der opstår en krigssituation i Danmark. Vi kan ikke forhindre, at der opstår krigssituationer i vor nærhed, og at de breder sig ind over Danmark, og det er uansvarligt i en sådan situation ikke at have et beredskab, som er rimeligt udrustet til at klare de opgaver, det skal klare under de omstændigheder.

Jeg vil gerne dernæst sige til hr. Erhard Jakobsen og andre, som har nævnt betydningen af den frivillige indsats, at det er en bemærkning, jeg er meget glad for, for det er en ganske væsentlig del af civilforsvarets opgaver, der løses af mennesker, der gør det på frivillig basis i deres fritid, som sætter hundredvis af arbejdstimer ind hvert eneste år, og som gør det år efter år, og som søger at interessere andre for at gøre det arbejde. Civilforsvaret ville ikke have tilnærmelsesvis den styrke, det har i dag, og som befolkningen har brug for, hvis ikke vi havde de mange frivillige medarbejdere i arbejdet.

Derfor kan jeg sige til hr. Erhard Jakobsen og andre, at der heldigvis ikke er nogen grund til at frygte for, at de ændringer, der nu foreslås i civilforsvarslovgivningsstrukturen eller på anden måde, vil medføre et mindre incitament for eller en mindre interesse fra deres side, som arbejder i den frivillige del af civilforsvaret.

Den tredje korte bemærkning er til hr. Steffensen, som bl. a. var betænkelig ved det manglende beredskab ved angreb med kemiske kampstoffer. Ja, det er rigtigt, at man i de forudsætninger, civilforsvaret her i landet hidtil har arbejdet med, ikke har lagt megen vægt på at sikre befolkningen i forbindelse med et eventuelt angreb med kemiske kampstoffer. Men der er det at sige for det første, at det er vanskeligt at få greb om, hvori den

trussel består, og dermed også få greb om, hvordan man skal værgе sig bedst imod den.

Der er derudover også det at sige, at jeg tror nok, langt de fleste af de vesteuropæiske lande og andre lande, som vi plejer at sammenligne os med i denne forbindelse, har en tilsvarende tøvende holdning, som vi hidtil har haft, og har været usikre på, om det var nødvendigt og rigtigt at satse stærkt på en beskyttelse imod anvendelse af kemiske kampstoffer.

Men når man nu siger til os, at det er en ting, vi nok er nødt til at regne med som en mulighed også på dansk territorium, må svaret være, at det må vi have en nærmere redegørelse for. Vi må have nærmere præciseret, hvori den trussel består, af hvilken art den er, hvilket omfang man kan formode den vil have under alternative forudsætninger, så man på det grundlag kan træffe beslutning om, hvilken indsats man skal gøre for at værne sig bedst muligt imod den trussel, der synes at tegne sig.

På de andre områder med den forøgede uddannelse og indsats med hensyn til hjælpepersonalet for politiet i en krigssituation, en forbedring af det lokale civilforsvars indsats, en forøgelse af antallet og udrustningen af beskyttelsesrummene og de andre områder, hvor vi har sagt vi gerne vil have nærmere redegørelser, er der ikke den samme usikkerhed om trusselsbilledet og dermed om beskyttelsesforanstaltningerne, som der er, når der er tale om de kemiske kampstoffer. Det er det, der gør, at jeg i bemærkningerne fremhæver, at vi er usikre på dette område. Denne usikkerhed deler vi med en lang række andre lande, men vi forsøger altså i øjeblikket at komme ud af den usikkerhed for måske at kunne gøre en rigtigere indsats end den, vi gør i dag.

Jeg kan godt forstå, at de to memoranda har været nævnt fra adskillige ordføreres side i dag, og jeg kan også godt forstå, at adskillige ordførere har henvist til de besparelser, som civilforsvaret har været udsat for i de senere år, og de problemer, det har givet.

Jeg må på det punkt for mit eget vedkommende konkludere, at jeg kan erklære mig enig med fru Gerda Møller i, at det civilforsvarsberedskab, vi har, fungerer godt, men at der er ting, vi ikke har, at der er områder, hvor vi ikke er dækket, og hvor det derfor ikke fungerer.

[Indenrigsministeren]

Når jeg fremhæver det, er det, fordi det over for offentligheden, i pressen og andre steder ved udtalelser af forskellig art i de senere måneder er blevet fremstillet, som om det danske civilforsvar var på et stade, hvor befolkningen var uden nogen som helst form for håb og trøst i en krigssituation. Men det er jo ikke rigtigt. Fru Gerda Møllers konklusion, at det civilforsvarsberedskab, vi har, fungerer godt, er en rigtig konklusion, og det, vi arbejder på nu, er at finde ud af, hvor de mest påtrængende mangler er, og hvad den økonomiske ramme og øvrige ramme skal være, for at vi kan løse, vi kan afhjælpe disse mangler og dermed løse opgaven mere tilfredsstillende, end det sker i dag.

Min afsluttende bemærkning skal være den, at jeg personlig tror, at det måske vigtigste, der står i dette lovforslag, er bemærkningerne og forslaget om, at det gøres til en meget klarere kommunalforpligtelse i det daglige for byrådet eller kommunalbestyrelsen at have ansvaret for befolkningens beskyttelse også i en krigssituation.

Den, der har siddet i arbejdet både lokalt og centralt i en årrække, som adskillige af folketingets medlemmer har, og som jeg selv har, ved, at de opgaver – og af den art er nemlig civilforsvarsopgaven set med mange kommunalpolitikeres øjne – som først og fremmest er overladt til en statslig myndighed, vil man være tilbøjelig til at lægge knap så megen vægt på, og man er måske også tilbøjelig til at ville anlægge det synspunkt, at befolkningens beskyttelse i en krigssituation er noget, staten først og fremmest eller måske næsten udelukkende har ansvaret for, medens borgmesteren og enkelte andre medlemmer af kommunalbestyrelsen har et særligt ansvar for, at der, hvis den uhyggelige situation opstår, så er et beredskab, som kan sættes ind og helt eller delvis erstatte det civile beredskab, det fredstidsarbejde, som kommunens forvaltning osv. udfører.

Jeg tror, det vigtigste, der sker ved lovforslagets vedtagelse, er, at det bliver præciseret, at det er en opgave for kommunalbestyrelserne på lige fod med alle de andre opgaver, de har, bedst muligt at sikre befolkningen i en krigssituation. Den præcisering, der sker på dette område, forpligtelsen til at lave en beredskabsplan, forpligtelsen til at have en civilforsvarsvedtægt og dermed forpligtelsen til med regelmæssige mellemrum, ligesom man

beskæftiger sig med alle andre kommunale opgaver, i selve kommunalbestyrelsen at tage stilling til, om man finder, beredskabet er i orden, som det bør være, med det ansvar man har over for befolkningen, tror jeg vil vise sig at være den mest positive og mest langtrækkende virkning, vi vil få af den ændrede civilforsvarslov.

Hanne Engberg (SF):

Jeg vil blot sige til indenrigsministeren, at jeg i min ordførertale ikke sagde noget om, at det var civilforsvarets opgave at redde ethvert menneskeliv, og at det derfor måtte være en illusion. Jeg sagde ordret fra min ordførertale:

»Det er en illusion at have et civilforsvar i Danmark, når atomkrig i Danmark er en mulighed, der ikke kan adskilles fra muligheden for en konventionel krig.«

Det er den sætning, jeg gerne vil have man tager stilling til, og det er jo en diskussion om det, som i det militære sprog hedder trusselsbilleder: hvad man kan stille op, hvad man kan forberede sig på, og hvad man kan forvente. Det er mit indtryk af den civilforsvarslov, vi her tager stilling til, og i det hele taget af den militære planlægning, at man tager hensyn til nogle trusselsbilleder, som er meget fortidige, som går ud fra en pludselig, voldsom invasion, som vi havde den 9. april 1940, som tager hensyn til nogle bombardementer af mindre eller større art, som man kan beskytte sig imod ved hjælp af et civilforsvar, og hvor flere penge og en vis form for omstrukturering nok skal være en gavnlig ting. Men det, der slår mig og mange andre med mig, er, at hverken vores militær eller vores civilforsvar vil tage stilling til, hvad man stiller op over for truslerne under en atomkrig, som for os at se er en realistisk mulighed. Der blegner det lovforslag, vi her har med at gøre. Det er min alvorlige bemærkning til dette.

Erhard Jakobsen (CD):

Også denne gang kan jeg være helt enig med den foregående taler. Når vi skal til at snakke forsvarsforhandlinger, de beløb og det militære beredskab, vi skal have frem her, håber jeg, at de beløb, det drejer sig om i denne forbindelse, må blegne fuldstændig sammenlignet med de store ting, vi skal tage

[Erhard Jakobsen]

op, når talen er om et forsvar, om vores placering inden for NATO, idet spørgsmålet om beskyttelse mod atomkrig selvfølgelig må høre hjemme sammen med spørgsmålet om NATOs beredskab og ikke med Danmarks beredskab.

Men i øvrigt var det, der fik mig til at gå på talerstolen, ønsket om endnu en gang at bede udvalget se meget nøje på, at man ikke taber noget, når man i højere grad går over til den decentraliserede ordning, kommunerne og amterne. Vi, der, som ministeren rigtigt henviste til, kender det lokale arbejde, men som også kender lidt til civilforsvaret, ved også, hvor svaghederne ligger, når det gælder det kommunale. Spørgsmålet er ikke, om kommunalbestyrelsesmedlemmerne har en vældig stor beredvillighed – for det har de utvivlsomt – men om de har pengene. Kommunernes pengemidler er vidt forskelligt fordelt her i landet, og civilforsvarsopgaverne vil være vidt forskelligt fordelt. Nogle kommuner har store og farlige virksomheder, andre er så godt som fri, består af beboelsesområder osv.

Jeg vil spørge ministeren, om han ikke erkender, at det kan være et problem, når man lægger det ud til kommunerne, at de er vidt forskelligt stillet.

Jeg vil endnu en gang også henstille til udvalget i hvert fald at være meget opmærksomt på, at man ikke gør den nye ordning ringere end det, der var i forvejen, men at man sørger for, at den kan betyde en forbedring.

Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):

Jeg vil gerne til supplement af de bemærkninger, jeg gjorde for et øjeblik siden, og som en delvis besvarelse af hr. Erhard Jakobsens spørgsmål sige, at det bl. a. vil være en opgave for indenrigsministeren i samarbejde med civilforsvarsstyrelsen at udforme de retningslinjer, der skal gælde for beredskabsplanernes udarbejdelse i de enkelte kommuner, og det er jo i de retningslinjer, det vil blive præciseret, hvilke opgaver der er kommunalbestyrelsens, og hvilke hensyn der skal tages, hvilke problemer man skal søge at løse. Jeg føler mig meget overbevist om, at bl. a. disse retningslinjer, bl. a. forpligtelsen til at have en civilforsvarsvedtægt, bl. a. forpligtelsen til at udarbejde en beredskabsplan,

vil gøre kommunalbestyrelsesmedlemmerne, på en helt anden måde end det sker i dag, konkret opmærksom på, hvilke forpligtelser de har, og hvilke problemer deres befolkning kan få under forskellige forudsætninger i en krigs- eller en fredstidskatastrofesituation.

Hermed sluttede forhandlingene.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ove Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om sygehusvæsenet. (Sygehusberedskab).

(Lovforslag nr. L 102. Fremsat 11/12 80).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Helmar Sørensen (S):

Dette lovforslag knytter sig meget nært til forrige lovforslag og også til næste, og jeg skal ikke komme med mange bemærkninger. Ved lovforslaget vil civilforsvarslovens bestemmelser om sygehusberedskab blive overført til sygehuslovens regler om sygehusplanlægning. Lovforslaget indebærer endvidere, at sygehuskommunerne må overtage det økonomiske ansvar for sygehusberedskabet; den bestående statsrefusion vil derefter blive ændret til generelle tilskud.

Lovforslagets formål er bl.a. at udbygge sygehusberedskabet, således at beredskabet gælder både under krigsforhold og ved større fredstidskatastrofer. Forudsætningen for lovforslaget er, at både civilt og militært syge og tilskadekomne vil blive behandlet. Planlægning af beredskabet gælder ikke kun amtssygehuse, men vil også gælde private og statslige sygehuse. Planlægningen af sygehusbered-